

Característiques i tendències de la Universitat de les Illes Balears

Lluís Ballester

Andrés Nadal

RESUM

Aquest treball pretén fer una presentació resumida, basada en dades fiables, de la situació de la universitat a les Illes Balears. S'hi descriuen les principals característiques i tendències pel que fa a la Universitat de les Illes Balears. En cada un dels capítols, es fa una anàlisi de dades, incloent-hi una interpretació que pot servir de conclusió provisional. Els capítols principals tracten sobre l'estructura de l'oferta d'estudis, l'alumnat, el professorat, el PAS, les característiques reconegudes de la productivitat científica i l'evolució pressupostària.

RESUMEN

Este trabajo pretende hacer una presentación resumida, basada en datos fiables, de la situación de la universidad en las Islas Baleares. Se describen las principales características y tendencias, en cuanto a la Universidad de las Islas Baleares. En cada uno de los capítulos, se hace un análisis de datos, incluyendo una interpretación que puede servir de conclusión provisional. Los capítulos principales tratan sobre la estructura de la oferta de estudios, el alumnado, el profesorado, el PAS, las características reconocidas de la productividad científica y la evolución presupuestaria.

I. INTRODUCCIÓ

Les universitats de tot el món són empeses, des de dins i des de fora, a emprendre profunds canvis, com mai abans havien hagut d'afrontar. El nou context en què es mouen els resulta moltes vegades advers, fins arribar a fer trontollar els seus fonaments tradicionals. A més, aquestes transformacions no són quelcom ocasional i puntual del moment present, sinó que més aviat la fase de canvi (Espai Europeu d'Educació Superior, per exemple), no té perspectiva de retorn. Segons alguns autors, els canvis s'han de considerar com a reptes als quals cal fer front amb innovació i creativitat. La universitat s'ha hagut d'enfrontar a una triple crisi: d'hegemonia, perquè ja no té el monopoli de la investigació; de legitimitat, ja que és percebuda com una institució que amb la reducció pressupostària posa en perill l'accés als ciutadans més desfavorits, i institucional, a causa de les dificultats per preservar la seva autonomia davant la pressió de les demandes del mercat. Si bé la crisi d'hegemonia és indubtable en la societat del coneixement, no passa igual amb la seva crisi de legitimitat i institucional.

Aquests canvis i reptes s'expressen en les dades que identifiquen les característiques i tendències de les universitats. Així, es pot dir que la UIB encara és la principal organització que es dedica a la investigació a les Illes Balears; podríem dir que lamentablement no hi ha quasi cap altra organització rellevant que s'hi dediqui. Per altra banda, la reducció de les transferències i les modificacions de preus públics, sí que han pogut afectar la seva legitimitat, tot i la moderació recent d'aquests canvis. Finalment, pel que fa a la crisi institucional, tal vegada s'ha anat enfrontant amb una vinculació cada vegada més consistent amb la societat de les Illes Balears, no només amb el mercat. Aquests debats queden apuntats, però són lluny de quedar resolts. De fet, encara hi ha una manca considerable de dades per poder tractar-los en profunditat. Amb les dades fiables disponibles, es plantegen els perfils més destacats de la UIB. Perfils contradictoris, per una banda, la UIB, el sistema universitari de les Illes Balears en conjunt, pateix dèficits decebedors (taxa neta d'escolarització en educació

universitària, despesa mitjana per alumne, etc.); per altra banda, obté resultats impressionants (productivitat científica, per exemple).

En aquest article, analitzarem una selecció dels indicadors més rellevants de la UIB, en el seu conjunt, però sense incloure-hi les dades de les universitats no presencials de referència a les Illes Balears (UNED i UOC), les quals no han estat accessibles aquest curs 2014-15. Per a l'anàlisi realitzada, s'ha optat per treballar amb quatre talls temporals, el primer dels anys acadèmics de referència és 2003-04, el primer any que es va considerar l'*Anuari de l'Educació*, el 2004. El segon any de referència podria ser 2007-08 o 2008-09, hem decidit treballar amb les dades de 2008-09 perquè és el primer any en el qual es va implementar el canvi dels plans d'estudis i l'organització general de l'Espai Europeu d'Educació Superior, el dit Pla Bolonya. El tercer referent és el de les dades de l'any acadèmic 2012-13, en plena crisi de finançament. Finalment, es consideren les dades del curs 2014-15. Per unificar els diferents indicadors farem servir les dades proporcionades per la UIB i distribuïdes a la seva web sobre Dades i Indicadors.¹

2. L'OFERTA D'ESTUDIS DE LA UIB

L'educació superior a Espanya, els dos últims decennis, ha registrat canvis significatius, que s'han caracteritzat per una clara ampliació de l'oferta universitària i per la seva internacionalització i diversificació, però la reforma més rellevant de la darrera dècada és la de la normativa universitària per al desenvolupament de l'Espai Europeu d'Educació Superior, amb tots els canvis acadèmics i organitzatius que implica. El curs 2003-2004 encara no s'havia iniciat aquesta reforma (vegeu el quadre 1), però el curs 2008-2009 a la UIB varen coexistir nivells formatius diferents: estudis de primer i segon cicle (37), estudis de grau (que varen començar a impartir-se l'any acadèmic 2008-2009), màsters oficials que varen començar a impartir-se el curs 2006-2007) i programes de doctorat (tant els regulats pel RD 778/1998 com els nous, regulats pel RD 56/2005 i 1393/2007). Com es pot observar al quadre 1, aquesta transformació s'ha completat, en els darrers anys, amb canvis notables encara recents, i ha passat a disposar d'una oferta d'estudis de grau una mica més reduïda que l'oferta de títols anterior a la reforma.

QUADRE 1. ESTUDIS OFERTS PER LA UIB

Curs acadèmic	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Nombre d'estudis de cicle llarg i de cicle curt, sense comptar les escoles adscrites	39	37		
Nombre d'estudis de primer i segon cicle extingits i en procés d'extinció			37	32
Nombre de títols adaptats a l'EEES				
1. Grau			30	33
2. Màster			32	35
3. Doctorat			28	22

Font: Indicadors pressupost UIB i la UIB en xifres. Elaboració pròpia

¹ Es poden consultar a: <http://www.uib.es/lauib/Dades-i-xifres/>

No s'ha pogut disposar de les dades de les universitats no presencials a les Illes Balears: UOC i UNED. Al llarg del curs s'han enviat diverses demandes de dades i només s'han aconseguit les dades genèriques que ofereixen a les memòries per a tot l'Estat.

Aquestes dades posen de manifest la plena implantació de l'Espai Europeu d'Educació Superior en el Sistema Universitari de les Illes Balears.

3. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT ENTRE 2008-09 I 2014-15

Segons les dades disponibles, les proporcionades per la SEQUA i les dades de les taules d'indicadors de referència del pressupost de la UIB, es pot considerar que la UIB ha incrementat les seves dimensions de forma significativa, pel que fa a l'alumnat. S'ha passat d'11.765 alumnes a 13.027, és a dir, un increment d'un 11,07%, amb variacions considerables en els darrers anys.

En aquests moments, la UIB té dos centres adscrits, l'Escola Universitària Felipe Moreno i l'Escola Universitària de Turisme del Consell Insular d'Eivissa. Entre els dos centres sumen 290 estudiants matriculats. Els 372 alumnes del Centre d'Ensenyament Superior Alberta Giménez, en procés de desadscripció al llarg del curs 2014-15, ja no s'han considerat en aquestes dades.

Probablement, la reducció de l'alumnat matriculat entre 2012-13 i 2014-15 es relacioni amb el cost de les matrícules i la necessitat de trobar feina per a una part apreciable del potencial alumnat universitari.

QUADRE 2. EVOLUCIÓ DE LA TOTALITAT DE L'ALUMNAT MATRICULAT A LA UIB

Curs acadèmic	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Nombre d'alumnes	11.765	12.623	13.577	13.027
% (2003-04 base 100)	100,00%	107,29%	115,40%	110,7%
% variacions 2009-2013			107,56%	
% variacions 2013-2015				95,9%

Font: Indicadors pressupost UIB. Dades el 22 de juny de 2015. Elaboració pròpia

La taxa bruta d'universitaris, calculada com a universitaris matriculats a la UIB per cada 100 joves entre 18 i 24 anys, ha augmentat moderadament en els anys considerats, com es pot comprovar al quadre 3, passant d'un 13,33% a un 16,35%. Com és evident, no es consideren tots els joves universitaris matriculats en universitats a distància o que han sortit de les Illes Balears per seguir les seves carreres.

La taxa neta d'escolarització en educació universitària per al grup d'edat 18-24 anys és una correcció de la taxa anterior, es calcula com a nombre d'estudiants de 18-24 anys en ensenyaments de 1r i 2n cicle i grau, en relació amb la població de 18-24 anys, és a dir, només es considera l'alumnat de 18 a 24 anys. Segons les dades del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte (MECD, 2015, 9), la taxa per a l'any acadèmic 2013-14 a les Illes Balears era d'11,4%, la més baixa de totes les comunitats de l'Estat. La taxa neta per al conjunt de l'Estat, el mateix any acadèmic, era un 29,4%. Comunitats com Madrid (44,0%) o Castella i Lleó (36,4%) lideraven aquest rànquing, mentre entre les comunitats amb menys universitaris eren, a més de la nostra comunitat, Castella-La Manxa (12,8%) i

la Rioja (15,5%). És a dir, encara hi ha un important creixement potencial d'alumnat universitari per arribar als mínims raonables per a una comunitat suposadament rica. Moltes vegades s'ha parlat de les característiques del mercat de treball de les Illes Balears, però segurament hi ha altres factors que caldria estudiar a fons. Les baixes taxes netes s'han mantingut al llarg de tot el període i també hem estat en el nivell més baix des de 2003-04 a 2013-14 (darrer any amb dades oficials), sense excepció.

En qualsevol cas, en una perspectiva de 12 anys acadèmics, el moderat increment d'alumnat de la UIB des de 2003-04, en un moment de restricció pressupostària i de majors demandes acadèmiques, per les conseqüències dels nous plans d'estudis, l'extinció progressiva dels anteriors estudis i la implantació de l'Espai Europeu d'Educació Superior, ha generat dificultats diverses en la dinàmica general dels estudis, encara que no en la seva qualitat. En termes generals, es pot dir que han millorat molts factors rellevants de la dinàmica acadèmica: coordinació del professorat, guies docents, tutories i seminaris, etc. En els propers anys s'ha d'investigar quins han estat els canvis en la qualitat de la docència, mesurats per la millora dels processos i dels resultats de l'alumnat. Les primeres aproximacions, que es presenten més endavant, només són les primeres avaluacions.

QUADRE 3. EVOLUCIÓ DE LA TAXA D'UNIVERSITARIS MATRICULATS A LA UIB

Curs acadèmic	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Nombre d'alumnes	11.765	12.623	13.577	13.027
Joves entre 18 i 24 anys	88.257	96.372	81.179	79.685
% universitaris UIB per cada 100 joves	13,33	13,10	16,72	16,35

Font: Dades IBESTAT i Indicadors pressupost UIB. Dades el 22 de juny de 2015. Elaboració pròpia

Pel que fa a l'evolució de l'alumnat de nova matrícula, entre 2003-04 i 2014-15 es poden fer una sèrie d'interpretacions sobre les dades més destacades (vegeu els quadres 4 i 5). L'observació més destacada és la pèrdua de matrícula de nou ingrés, que ha passat de 3.730 nous matriculats el 2003-04 a 3.078 el 2014-15, és a dir, s'ha reduït un 8,25% el nombre de matrícules de nou ingrés. L'increment del preu de les matrícules, en els darrers anys, ha moderat l'increment l'alumnat de nova matriculació.²

En general, s'observa una mobilitat molt baixa en l'accés al sistema universitari. En la mesura en què hi ha una alta dispersió d'universitats i centres per tot el territori, el percentatge d'estudiants que es matriculen en una universitat situada a la mateixa comunitat autònoma en la qual realitza les proves d'accés és molt alt, concretament a les Illes Balears s'observa un baix nivell de mobilitat. Dels estudiants que es varen presentar a la prova d'accés a la universitat, entre juny i setembre, superaren les proves 4.174 alumnes dels 4.420 que s'hi presentaren (94,43%). En termes generals, es pot dir que la UIB va aconseguir la matriculació del 73,74% dels que varen aprovar les proves d'accés.³ La resta es varen matricular principalment en universitats catalanes i de la CA de Madrid.

² Atès l'acabament de l'adscripció del Centre d'Estudis Superiors Alberta Giménez (CSAG), s'han fet els càlculs, a tota la taula, sense considerar aquest alumnat.

³ No tots els nous matriculats el curs 2014-15 procedeixen de les proves d'accés del mateix any acadèmic. Hi ha trasllats d'expedients d'altres universitats i altres situacions.

Analitzant la distribució de l'alumnat de nou ingrés, s'observen canvis en la distribució dels estudiants universitaris per branca de coneixement. Sense considerar els alumnes d'educació del CSAG, el nombre d'estudiants de Ciències de l'Educació ha augmentat, i se situa actualment en el 21,60% del total d'alumnat de nou ingrés, la qual cosa suposa un creixement de més d'un 5% respecte a la situació de 2003-04. També s'observa un moderat increment d'alumnat de nou ingrés a les Ciències experimentals, que ha passat d'un 5,82% a un 8,15%, i de l'alumnat de Ciències de la Salut, d'un 10,38% a un 12,15%. Hi ha un factor a tenir en compte que és la classificació dels estudis de Psicologia, que fins a la reforma universitària es classificaven en la branca de C. Socials i Jurídiques i des de llavors, han passat a ser considerats de la branca de Ciències de la Salut. Als quadres 4 i 5 s'han considerat dins la branca de salut al llarg de tot el període.

En segon lloc, hi ha un ampli grup d'estudis més o manco estabilitzats, sigui pels *numerus clausus* establerts o per l'estancament de la demanda. Entre els primers es troben els estudis d'Arts i Humanitats, entorn del 8,25% de tot l'alumnat de nou ingrés.

En altres branques s'han produït moderats reajustaments; s'observa una pèrdua d'estudiants universitaris en la branca de Ciències Socials i Jurídiques (no s'inclouen les Ciències de l'Educació), que des de 2003-04 s'ha reduït un 6,41%. És clarament una branca que està perdent matrícules en els darrers anys i, no obstant això, segueix sent l'àrea de majors dimensions en la UIB, que aporta una contribució significativa al desenvolupament dels sectors productius de les Illes Balears, ja que els estudis turístics s'inclouen en aquesta branca.

QUADRE 4. NOMBRE D'ESTUDIANTS DE NOU INGRÉS I ESTUDIS A LA UIB

TOTAL UIB i centres adscrits	Any acadèmic			
	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Estudis	3.730	3.318	3.479	3.078
Estudis Anglesos	54	68	64	64
Filosofia	47	38	53	35
Història	60	60	72	58
Història de l'Art	91	47	52	38
Llengua i Literatura Catalanes	22	26	41	15
Llengua i Literatura Espanyoles	47	22	54	44
Educació Infantil	72	132	198	131
Educació Primària	55	44	293	341
Mestres (totes les especialitats abans grau)	253	207		
Educació Social	60	106	120	119
Pedagogia	92	116	82	74
Psicopedagogia	80	28		

continua

TOTAL UIB i centres adscrits	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Fisioteràpia	102	74	70	72
Infermeria	158	178	178	201
Psicologia	127	110	110	101
Biologia	120	113	103	95
Bioquímica	29	12	51	57
Física	29	10	43	46
Química	39	34	52	53
Administració d'Empreses (ADE + CC EE)	578	489	353	322
Dret	142	212	293	248
Economia	110	81	142	136
Geografia	33	23	69	37
Graduat en estudis immobiliaris	27			
Relacions Laborals	110	77	57	53
Treball Social	70	106	110	76
Turisme	216	175	179	170
Turisme (Escola Adscrita Felipe Moreno)	240	33	35	30
Turisme del Consell Insular d'Eivissa	47	44	41	66
Direcció Hotelera Internacional	45			
Graduat en Seguretat i Ciències Policials		48		
Relacions internacionals		233		
Enginyeria Agroalimentària i del Medi Ambient	40	29	58	44
Enginyeria d'Edificació (abans: Arquitectura Tècnica)	101	89	173	58
Enginyeria Electrònica Industrial	80	60	73	70
Enginyeria Informàtica	44	25	168	142
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió	116	77	0	0
Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes	100	48	0	0
Enginyeria Telemàtica	70	30	49	47
Matemàtiques	24	14	43	35

Nota 1: En el curs 2003-04 les titulacions eren diplomatures o llicenciatures

Nota 2: El curs 2008-09 va ser de transició de diplomatures o llicenciatures als nous graus

Nota 3: No hi ha dades dels alumnes de nou ingrés a Alberta Giménez per al curs 2014-15, ja que aquest centre ja no està adscrit a la UIB. Ara està adscrit a la Universidad Pontificia de Comillas.

Font: Dades SEQUA (2004-2015) i Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

QUADRE 5. NOMBRE D'ESTUDIANTS DE NOU INGRÉS A LA UIB

TOTAL UIB i centres adscrits	Any acadèmic			
	2003-04	2008-09	2012-13	2014-15
Branques	3.730	3.318	3.479	3078
Arts i Humanitats	321	261	336	254
Ciències de l'Educació	612	633	693	665
Ciències de la Salut	387	362	358	374
Ciències Experimentals	217	169	249	251
Ciències Socials i Jurídiques	1.618	1.521	1.279	1.138
Enginyeria i Arquitectura	575	372	564	396
Percentatges per branques	100,00	100,00	100,00	100,00
Arts i Humanitats	8,61%	7,87%	9,66%	8,25%
Ciències de l'Educació	16,41%	19,08%	19,92%	21,60%
Ciències de la Salut	10,38%	10,91%	10,29%	12,15%
Ciències Experimentals	5,82%	5,09%	7,16%	8,15%
Ciències Socials i Jurídiques	43,38%	45,84%	36,76%	36,97%
Enginyeria i Arquitectura	15,42%	11,21%	16,21%	12,87%
Total i % UIB i centres adscrits	100,00	100,00	100,00	100,00
Total UIB	3.443	3.241	3.403	2.982
%	92,31	97,68	97,82	96,88
Total centres adscrits	287	77	76	96
%	7,69	2,32	2,18	3,12

Font: Dades SEQUA (2004-2012) i Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

En el curs 2012-2013 els estudiants de grau aconseguen resultats molt bons, comparats amb els estatals (MECD, 2015, 79):

- un rendiment mitjà (relació entre crèdits aprovats i matriculats) del 77,6%, mentre que la taxa de rendiment a l'Estat és del 76,3%;
- una taxa d'èxit (relació entre crèdits aprovats i presentats) del 84,1%, la taxa d'èxit a l'Estat és del 86,7%;
- i una taxa d'avaluació (relació entre crèdits presentats i matriculats) del 89,8%, la taxa d'avaluació a l'Estat és del 88,0%.

Els estudiants de màster aconseguen taxes de rendiment i d'èxit millorables, si les comparem amb les de l'Estat (MECD, 2015, 102):

- un rendiment mitjà (relació entre crèdits aprovats i matriculats) del 84,1%, mentre que la taxa de rendiment a l'Estat és del 89,1%;
- una taxa d'èxit (relació entre crèdits aprovats i presentats) del 98,5%, la taxa d'èxit a l'Estat és del 98,5%;
- i una taxa d'avaluació (relació entre crèdits presentats i matriculats) del 85,3%, la taxa d'avaluació a l'Estat és del 90,4%.

Com es pot observar les taxes que s'haurien de millorar clarament, ja que són les més baixes de tot l'Estat, són les de rendiment i d'avaluació dels màsters. La conclusió a la qual arribam no pot ser gens triomfalista. Segurament, aprovar les assignatures no es pot interpretar com un indicador de millora dels resultats sense altres consideracions. Cal estudiar altres resultats, com la inserció en el mercat de treball, la productivitat científica i sociocultural dels graduats, la transferència de coneixements a la societat balear i altres factors, per poder parlar d'una millora de la formació.

4. CANVIS EN L'ESTRUCTURA DEL PROFESSORAT

S'ha passat de 1.150 membres del personal docent i investigador (PDI), el 2007-08, a 1.189 el 2012-13. És a dir, en termes general, es pot dir que en els darrers anys s'ha mantingut la dotació de personal docent i investigador. Comparant amb l'inici del període considerat, l'any acadèmic 2003-04, el canvi és molt considerable, ja que s'ha passat de 768 a 1.189, és a dir, el professorat ha augmentat en 12 anys un 54,81%. Tot i aquestes dades, s'han de fer moltes precisions.

Un tema inicial és el referit a l'estructura per categories del PDI. Si es diferencia entre personal funcional numerari⁴ i personal temporal i contractat⁵ (quadres 6 i 7), entre 2007-08 i 2014-15, s'observa que s'ha passat d'un 42,87% de PDI numerari a un 42,14%, però ha millorat el reconeixement i la situació d'aquest personal; s'han reduït considerablement els catedràtics i titulars d'escoles universitàries. En qualsevol cas, les possibilitats que es creïn noves places de funcionaris docents o investigadors ha quedat quasi aturada en aquests anys.

Els quatre tipus bàsics (catedràtics d'universitat, titulars d'universitat, catedràtics d'escola universitària, titulars d'escola universitària), s'han anat transformant en el sentit de major estabilitat i reconeixement acadèmic; les dues primeres categories (CU i TU) han passat de representar el 25,74% de tot el PDI el 2007-08 a representar el 37,09% el 2014-15. Per aquest motiu, es pot dir que, en una perspectiva de 12 anys, s'ha transformat la plantilla de funcionaris de la UIB de manera positiva, tot i la presència de temes encara molt millorables, com l'estancament dels darrers quatre cursos.

⁴ Catedràtics, titulars d'universitat i altres.

⁵ Ajudants, contractats doctors, associats i altres.

QUADRE 6. PDI NUMERARI DE LA UIB PER CATEGORIES

Resum evolució 2003-04 / 2014-15

	CU	TU	CEU	TEU	Total
Curs 2003-2004	94	221	43	214	572
% ⁽¹⁾	12,24%	28,78%	5,60%	27,86%	74,48%
Curs 2007-2008	90	206	33	164	493
% ⁽¹⁾	7,83%	17,91%	2,87%	14,26%	42,87%
Curs 2014-2015	128	313	4	56	501
% ⁽¹⁾	10,77%	26,32%	0,34%	4,71%	42,14%
Diferència entre 2003-04 i 2014-15	34	92	-39	-158	-71
% 2003-04 base 100	95,74%	93,21%	76,74%	76,64%	86,19%
Diferència entre 2007-08 i 2014-15	38	107	-29	-108	8
% 2007-08 base 100	142,22%	151,94%	12,12%	34,15%	101,62%

Nota 1: Els percentatges es calculen respecte del total de PDI numerari o no (768 el 2003-04; 1.150 el 2007-08 i 1.189 el 2014-15).

Font: Servei de Recursos Humans i Memòria pressuposts 2004, 2009 i 2015. Elaboració pròpia

QUADRE 7. PDI CONTRACTAT DE LA UIB PER CATEGORIES

Resum evolució 2003-04 / 2014-15

	Ajudant, Col., Con ⁽¹⁾	ASSO ⁽²⁾	Altres ⁽³⁾	Total	Total num i contractat
Curs 2003-2004	38	155	3	196	768
% ⁽⁴⁾	4,95%	20,18%	0,39%	25,52%	100,00%
Curs 2007-2008	117	533	7	657	1.150
% ⁽⁴⁾	10,17%	46,35%	0,61%	57,13%	100,00%
Curs 2014-2015	203	481	4	688	1.189
% ⁽⁴⁾	17,07%	40,45%	0,34%	57,86%	100,00%
Diferència entre 2003-04 i 2014-15	165	326	1	492	382
% 2003-04 base 100	307,89%	343,87%	233,33%	335,20%	149,74%
Diferència entre 2007-08 i 2014-15	86	-52	-3	31	39
% 2007-08 base 100	173,50%	90,24%	57,14%	104,72%	103,39%

Nota 1. Inclou professorat col·laborador, contractat: doctor, ajudant i ajudant doctor

Nota 2. Inclou associats entre 1 i 6 hores hores

Nota 3. Inclou professorat visitant, associat estrangers i emèrits

Nota 4: Els percentatges es calculen respecte del total de PDI numerari o no (768 el 2003-04; 1.150 el 2007-08 i 1.189 el 2014-15).

Font: Servei de Recursos Humans i Memòria pressuposts 2004, 2009 i 2015. Elaboració pròpia

Un dels greus problemes dels darrers 12 anys, i que encara resta pendent, és el de la gran importància de les situacions d'instabilitat (quadre 7). El conjunt del personal contractat representa un 57,86%, però no tothom es troba en la mateixa situació. De fet, part del personal no permanent i contractat,

en especial els contractats doctors (109 persones), gaudeixen d'un estatus més normalitzat que la resta del personal contractat. En qualsevol cas, els associats encara representen una part massa important del PDI, amb un 40,45% del total de PDI de la UIB. Aquest personal és imprescindible, per tal de millorar la connexió de la universitat amb el mercat de treball i la realitat sociocultural de les Illes Balears, però les seves dimensions fan que es vegi afectada la qualitat dels processos d'ensenyament-aprenentatge, en especial per la poca dedicació acadèmica que desenvolupa aquest personal, ja que un 66,11% del professorat associat disposa de contractes de 3 o manco hores.

La reorganització dels estudis, així com la diversificació de grups (desdoblament a les assignatures amb més alumnes), ha significat un increment de la càrrega docent (vegeu el quadre 8), que ha passat d'un total de 15.420 crèdits, el 2003-04 a 16.529 el 2014-15, és a dir, ha augmentat un 7,19% la càrrega real. Si la comparació es fa entre 2012-13 i 2014-15, l'increment de la càrrega real és d'un 5,05%. És a dir, sigui com sigui la comparació, s'ha produït un apreciable increment de la càrrega docent.

QUADRE 8. CÀRREGA DOCENT EN CRÈDITS DEL PROFESSORAT DE LA UIB

Curs acadèmic	Any acadèmic			
	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Carrega docent en crèdits	15.420	15.077	15.734	16.529
% (2003-04 base 100)	100,00%	97,78%	102,04%	107,19%
% variacions 2007-2012 i 2007-2014		104,36%	109,63%	
% variacions 2012-2014				105,05%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

Si es considera que cada crèdit representa 25 hores de dedicació docent, es pot calcular el nombre d'hores total de dedicació docent en 413.225 h al llarg d'un curs acadèmic. La mitjana per professor és de 347,54 h. Com sabem les dedicacions són molt diferents, per aquest motiu es calcula un indicador denominat «professorat equivalent a temps complet» (vegeu el quadre 9).

Tal i com s'explica a la memòria del pressupost de la UIB (UIB, 2013), el professorat a temps complet es calcula comptant com 1 cadascun dels professors amb dedicació completa. La dedicació dels professors associats s'ha calculat de la forma següent: 6 hores: 75% d'una dedicació a temps complet, 4 hores: 50%, 3 hores: 37,5% i la resta en la mateixa proporció d'acord amb el nombre d'hores del contracte. La metodologia aplicada és la mateixa que utilitzen les universitats del Grup 9 (comunitats autònomes amb una sola universitat).

Les dades d'aquest indicador mostren que la dotació actual de professorat és equivalent a 919 professors a temps complet. L'increment de la dotació, ajustada a les dedicacions, és un 18,28% en relació a la dotació de 2003-04. En qualsevol cas, es pot observar com en els darrers anys s'ha estancat l'increment de dotacions, això en un context d'augment de la càrrega docent que representa la implantació de l'EEES.

QUADRE 9. PROFESSORAT A TEMPS COMPLET

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Professorat equivalent a temps complet	777	886	893	919
% (2003-04 base 100)	100,00%	114,03%	114,93%	118,28%
% variacions 2007-2012 i 2007-2014		100,79%	103,72%	
% variacions 2012-2014				102,91%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

Per acabar la interpretació de les dotacions i les possibilitats reals per desenvolupar la feina acadèmica amb qualitat, s'ha calculat l'indicador que relaciona les dotacions de professorat (professorat equivalent a temps complet) amb el nombre d'alumnes (vegeu el quadre 10). Aquesta ràtio mostra una sorprenent coincidència entre 2003-04 i 2012-13, amb 15,14 alumnes per professor equivalent a temps complet el primer any i 15,20 alumnes per professor el 2012-13. És a dir, es confirma la hipòtesi d'estancament en les dotacions en el conjunt del període, malgrat que sí s'observa una millora en els darrers anys (entre 2012-13 i 2014-15) que permet començar recuperar la pèrdua de professorat d'anys anteriors, encara que sigui amb professorat contractat amb dedicacions reduïdes.

QUADRE 10. RÀTIO ALUMNAT/PROFESSORAT

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Ràtio alumnes per professor/a	15,14	13,91	15,20	14,18
% (2003-04 base 100)	100,00%	91,88%	100,40%	93,66%
% variacions 2007-2012 i 2007-2014		109,27%	101,94%	
% variacions 2012-2014				93,29%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

Segons l'equip rectoral, quant al personal docent i investigador, el 2015 es va assumir un compromís, «quantificat en 350.000 euros, per tal de complir tres compromisos de l'equip rectoral. El primer és fer realitat la convocatòria de promocions del personal docent i investigador, places que són gestionades pel vicerector competent en la matèria, el vicerector de Professorat. El segon és anar disminuint progressivament el nombre d'alumnes per grup, i començar el curs 2015-16 per disminuir de 90 a 75 alumnes els grups de tercer i quart de grau. La nostra intenció, sempre que hi hagi les disponibilitats pressupostàries, és de seguir amb aquesta disminució en els grups de segon i primer en els propers dos exercicis. I el tercer és fer realitat que el professorat laboral permanent pugui cobrar una part dels sexennis, cosa que recordem que ja ha estat un fet el segon semestre de 2014» (UIB, 2014, p. 7).

Per ara, aquests compromisos encara només s'han començat a materialitzar. Els canvis pressupostaris anunciats sembla que facilitaran la realització dels tres objectius.

5. CANVIS EN L'ESTRUCTURA DEL PAS

Un dels components fonamentals per mantenir els processos desenvolupats a la UIB és el personal d'administració i serveis (PAS) (vegeu el quadre 11). Aquest personal, amb una elevada heterogeneïtat, inclou des dels màxims responsables de l'organització fins al personal d'administració de tots els nivells. També hi ha una gran heterogeneïtat de situacions contractuals, des de funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal contractat de diversos tipus, laborals fixos de conveni, fins laborals contractats.

Pel que fa al PAS, es pot parlar de dues etapes diferenciades, una primera etapa de fort creixement, entre 2003-04 i 2007-08, amb un increment d'un 23,97%, i una segona etapa de 2007-08 a 2014-15, amb una reducció d'un 4,60%. Aquesta reducció no s'ha aturat en els darrers anys, entre 2012-13 i 2014-15 encara s'observa una reducció de quasi un 2%.

QUADRE 11. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
TOTAL de PAS (1)	438	543	527	518
% (2003-04 base 100)	100,00%	123,97%	120,32%	118,26%
% variacions 2007-2012 i 2007-2014		97,05%	95,40%	
% variacions 2012-2014				98,29%

Nota 1: Té en compte la totalitat del PAS, és a dir: funcionaris de carrera, funcionaris interins, laborals fixos de conveni, laborals interins de conveni i laborals contractats.

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

Tal com es pot comprovar al quadre 12, la ràtio que relaciona el professorat equivalent a temps complet amb el PAS observa una moderada reducció entre 2003-04 (1,77 professors per cada PAS) i 2012-13 (1,69 professors per cada PAS), per tornar a augmentar moderadament en el darrer període (2014-15: 1,77 professors per cada PAS). La qualitat de la feina realitzada es manté, gràcies a una important política de formació i l'estabilitat de les dotacions del PAS, amb personal de llarga trajectòria en tots els llocs de feina claus.

QUADRE 12. RÀTIO PROFESSORAT/PAS

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Ràtio professors/PAS	1,77	1,63	1,69	1,77
% (2003-04 base 100)	100,00%	92,09%	95,48%	100,00%
% variacions 2007-2012 i 2007-2014		103,68%	108,59%	
% variacions 2012-2014				104,73%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

6. PRODUCTIVITAT CIENTÍFICA

En el darrer any s'han presentat dues anàlisis de la qualitat científica i acadèmica de les universitats espanyoles. Les dades de les dues anàlisis aporten una orientació, basada en seleccions d'indicadors, sobre la qualitat de la producció científica i altres característiques de les universitats.

6.1. L'U-Ranking, Fundació BBVA i Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE)

El primer que consideram és el desenvolupat sota la direcció del professor Francisco Pérez (2013) i editat per la Fundació BBVA i l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE). L'U-Ranking és un projecte que aporta informació comparada sobre el sistema universitari espanyol. El projecte, ja en la seva tercera edició, realitza una classificació de les universitats públiques espanyoles en funció del seu volum de resultats i productivitat, segons activitat docent, investigadora i d'innovació i de desenvolupament tecnològic.

La Universitat de les Illes Balears se situa entre les universitats capdavanteres d'Espanya en productivitat en docència i investigació, segons l'U-Ranking de la Fundació BBVA i l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE). Com a novetat, l'edició de 2015 d'aquest rànquing ha incorporat onze universitats privades a la mostra d'universitats analitzades, la qual cosa dificulta la comparació dels resultats amb les edicions anteriors d'aquest mateix rànquing. Amb tot, les universitats analitzades cobreixen el 95 per cent dels alumnes matriculats a grau del sistema universitari espanyol i la pràctica totalitat de l'activitat investigadora.

Concretament, la UIB ocupa la cinquena posició del rànquing pel que fa a productivitat en docència, la sisena en productivitat de la recerca i la catorzena en innovació i desenvolupament tecnològic, d'un total de 59 universitats espanyoles (48 de públiques i 11 de privades) en el període 2008-2013. A més, l'U-Ranking també destaca que les Illes Balears és una de les comunitats autònomes amb una productivitat més gran del sistema universitari espanyol.

Aquestes dades confirmen que la UIB ha aconseguit mantenir els bons resultats assolits els darrers anys, gràcies a l'esforç de la comunitat universitària i malgrat les dificultats econòmiques derivades de l'impacte de la crisi econòmica i de les mancances de finançament del sistema universitari de les Illes Balears.

6.2. Rànquing CYD de la Fundación Conocimiento y Desarrollo. Versió espanyola de l'U-Multirank

El segon rànquing permet elaborar una classificació de les universitats segons diferents criteris, tot avaluant diferents indicadors d'un total de 31. El rànquing CYD comparteix la filosofia, la metodologia i les dades amb el rànquing U-Multirank de la Comissió Europea. Analitza cada universitat amb sis variables: ensenyament, investigació, transferència de coneixement, orientació internacional, contribució al desenvolupament regional i el grau de satisfacció dels estudiants. A més de les universitats, l'estudi analitza, en aquesta segona edició, 560 titulacions de set àmbits: Empresarials, Física, Enginyeria Elèctrica, Enginyeria Mecànica, Informàtica, Medicina i Psicologia.

La Fundació CYD, que té com a missió analitzar i promoure la contribució de les universitats al desenvolupament econòmic i social d'Espanya, va iniciar el projecte a final de 2010. El rànquing, finançat per la fundació, és elaborat sota la direcció del catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona Martí Parellada.

Analitzant una sèrie d'indicadors de producció científica els resultats, per a la UIB, són molt positius i coherents amb els resultats de l'U-Rànquing. La selecció dels cinc principals indicadors es presenta a continuació:⁶

INDICADOR 1. Publicacions per PDI-ETC. Publicacions científiques incloses en bases de dades bibliomètriques, amb almenys un autor amb filiació de la institució, dividit per PDI (ETC). La UIB es troba en el grup d'alt rendiment.

Nivell 1. Alt rendiment	Nivell 2. Rendiment intermedi	Nivell 3. Rendiment reduït
U. Autònoma de Barcelona	U. Carlos III de Madrid	U. Antonio de Nebrija
U. Autònoma de Madrid	U. d'Alacant	U. de A Coruña
U. de Barcelona	U. de Alcalá	U. de Burgos
U. de Cantabria	U. de Castilla-La Mancha	U. de Cardenal Herrera-CEU
U. de Córdoba	U. de Complutense de Madrid	U. de Deusto
U. de Girona	U. de Jaén	U. de Europea de Madrid
U. de Granada	U. de Jaume I de Castellón	U. de Extremadura
U. de les Illes Balears	U. de La Laguna	U. de Las Palmas de Gran Canaria
U. de Lleida	U. de León	U. de Málaga
U. de Navarra	U. de Murcia	U. de Mondragon Unibertsitatea
U. de Oviedo	U. de Rey Juan Carlos	U. de Pontificia Comillas
U. de Politècnica de Cartagena	U. de Salamanca	U. de Valladolid
U. de València U. de Vigo	U. de Sevilla	U. de Vic
U. Politècnica de Catalunya	U. de Zaragoza	U. Oberta de Catalunya
U. Politècnica de València	U. del País Vasco/EHU	U. Ramon Llull
U. Pompeu Fabra	U. Politècnica de Madrid	UNED
	U. Pública de Navarra	

A nivell estatal, l'informe de la Fundació CyD destaca l'augment de la recerca tot i les retallades pressupostàries. Malgrat això, les universitats espanyoles «estan perdent lideratge», ja que disminueix la seva presència en el 10% de les publicacions científiques més citades. Una altra assignatura pendent continua sent la internacionalització, ja que el percentatge d'alumnat estranger és del 2%, quan la mitjana europea arriba al 8%. Finalment, cal dir que des del darrer rànquing, el finançament de les empreses a la Universitat s'ha reduït en 170 milions d'euros.

⁶ Els indicadors es calculen a partir de la mitjana de l'indicador (incloent-hi els valors 0). Després, s'estableixen els següents grups: 1. Rendiment alt: Indicador > 1,33 de la mitjana; 2. Rendiment intermedi: 0,66 de la mitjana <= Indicador <= 1,33 de la mitjana; 3. Rendiment reduït: Indicador < 0,66 de la mitjana; 4. Sense dades.

INDICADOR 2. Impacte normalitzat. Mitjana del nombre de citacions de les publicacions d'una universitat, normalitzada per àmbit i any de publicació. La UIB es troba en el grup d'alt rendiment.

Nivell 1. Alt rendiment	Nivell 2. Rendiment intermedi	Nivell 3. Rendiment reduït
U. Antonio de Nebrija	U. Carlos III de Madrid	U. de A Coruña
U. Autònoma de Barcelona	U. d'Alacant	U. de Alcalá
U. Autònoma de Madrid	U. de Burgos	U. de Cardenal Herrera-CEU
U. de Barcelona	U. de Cantabria	U. de Europea de Madrid
U. de Deusto	U. de Castilla-La Mancha	U. de Extremadura
U. de Girona	U. de Complutense de Madrid	U. de Las Palmas de Gran Canaria
U. de Jaume I de Castellón	U. de Córdoba	U. de León
U. de les Illes Balears	U. de Granada	U. de Murcia
U. de Lleida	U. de Jaén	U. de Pontificia Comillas
U. de Mondragon Unibertsitatea	U. de La Laguna	U. de Salamanca
U. de Navarra	U. de Málaga	U. de Valladolid
U. de Rey Juan Carlos	U. de Oviedo	U. Oberta de Catalunya
U. de Vigo	U. de Sevilla	U. Politècnica de Cartagena
U. de Zaragoza	U. de València	U. Politècnica de Madrid
U. Politècnica de València	U. del País Vasco/EHU	U. Pública de Navarra
U. Pompeu Fabra	U. Politècnica de Catalunya	UNED
U. Rovira i Virgili	U. Ramon Llull	

INDICADOR 3. Publicacions altament citades. La proporció de les publicacions d'una universitat que, comparada amb altres publicacions en el mateix àmbit i en el mateix any, pertanyen al top 10% de les més citades. L'estudi assenyala que reflecteix «l'alta visibilitat de la producció científica i la capacitat de protagonisme i d'iniciativa dels investigadors d'una institució». La UIB es troba en el grup d'alt rendiment.

Nivell 1. Alt rendiment	Nivell 2. Rendiment intermedi	Nivell 3. Rendiment reduït
U. Antonio de Nebrija	U. Carlos III de Madrid	U. de A Coruña
U. Autònoma de Barcelona	U. d'Alacant	U. de Alcalá
U. Autònoma de Madrid	U. de Burgos	U. de Cardenal Herrera-CEU
U. de Barcelona	U. de Cantabria	U. de Castilla-La Mancha
U. de Girona	U. de Complutense de Madrid	U. de Europea de Madrid
U. de Jaume I de Castellón	U. de Córdoba	U. de Extremadura
U. de les Illes Balears	U. de Deusto	U. de Las Palmas de Gran Canaria
U. de Lleida	U. de Granada	U. de León
U. de Mondragon Unibertsitatea	U. de Jaén	U. de Oviedo
U. de Navarra	U. de La Laguna	U. de Pontificia Comillas
U. de Rey Juan Carlos	U. de Málaga	U. de Valladolid
U. de Vigo	U. de Murcia	U. Oberta de Catalunya
U. de Zaragoza	U. de Santiago de Compostela	U. Politècnica de Cartagena
U. Politècnica de Catalunya	U. de Sevilla	U. Politècnica de Madrid
U. Politècnica de València	U. de València	U. Pública de Navarra
U. Pompeu Fabra	U. del País Vasco/EHU	UNED
U. Rovira i Virgili	U. Ramon Llull	

INDICADOR 4. Trams d'investigació vius. Els trams o sexennis d'investigació obtinguts en el curs dels últims sis anys, per PDI funcionari (ETC). La UIB es troba en el grup de rendiment intermedi.

Nivell 1. Alt rendiment	Nivell 2. Rendiment intermedi	Nivell 3. Rendiment reduït
U. de A Coruña	U. Autònoma de Barcelona	U. d'Alacant
U. de Cantabria	U. Carlos III de Madrid	U. de Alcalá
U. de Córdoba	U. de Jaume I de Castellón	U. de Barcelona
U. de La Laguna	U. de Oviedo	U. de Castilla-La Mancha
U. de Las Palmas de Gran Canaria	U. de Rey Juan Carlos	U. de Girona
U. de Lleida	U. de Sevilla	U. de Jaén
U. de Murcia	U. de València	U. de les Illes Balears
U. de Salamanca	U. de Vigo	U. Politècnica de Cartagena
U. de Zaragoza	U. Pompeu Fabra	U. Politècnica de Catalunya
U. Politècnica de Madrid		U. Pública de Navarra
		U. Rovira i Virgili

INDICADOR 5. Fons externs d'investigació. Recursos externs captats per a activitats de R + D + I sense incloure les transferències corrents del Govern, per PDI (ETC). La UIB es troba en el grup de rendiment intermedi.

Nivell 1. Alt rendiment	Nivell 2. Rendiment intermedi	Nivell 3. Rendiment reduït
U. Carlos III de Madrid	U. Autònoma de Barcelona	U. A Distancia de Madrid
U. de Alcalá	U. de Castilla-La Mancha	U. Antonio de Nebrija
U. de Cantabria	U. de Córdoba	U. Cat. San A. de Murcia
U. de Girona	U. de Jaén	U. Cat. Sta Teresa de Jesús Ávila
U. de Lleida	U. de Jaume I de Castellón	U. Europea Miguel de Cervantes
U. de València	U. de La Laguna	U. Francisco de Vitoria
U. de Vigo	U. de les Illes Balears	U. d'Alacant
U. Politècnica de Catalunya	U. de Oviedo	U. de Barcelona
U. Politècnica de Madrid	U. de Rey Juan Carlos	U. de Burgos
U. de Mondragon Unibertsitatea	U. de Salamanca	U. de Cardenal Herrera-CEU
U. de Deusto	U. de A Coruña	U. de Europea de Madrid
U. Ramon Llull	U. de Las Palmas de Gran Canaria	U. de Vic
U. de Pontificia Comillas	U. de Navarra	U. de Zaragoza
U. Pompeu Fabra	U. Oberta de Catalunya	
	U. Pública de Navarra	

6.3. Altres informacions rellevants: Highly Cited Researchers

Com a exemple del nivell científic assolit per la comunitat científica que treballa a la UIB, es poden destacar alguns exemples, no sempre anecdòtics, atesa les dificultats que impliquen. Els investigadors Jaume Flexas, del Departament de Biologia de la UIB, i Carlos M. Duarte, de l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA, CSIC-UIB), es troben entre els 3.200 científics més influents del món, segons el prestigiós rànquing **Highly Cited Researchers** de Thomson Reuters.

Aquest rànquing agrupa els investigadors més influents de tot el món, les publicacions dels quals es troben entre les més influents en els respectius camps de coneixement. Així, aquest reconeixement científic es reserva a investigadors amb un gran nombre de publicacions incloses en l'1 per cent de les publicacions més citades, segons l'àmbit de coneixement i l'any. Dels 3.200 investigadors més influents, 44 són de l'Estat espanyol.

7. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST ENTRE 2008-09 I 2014-15

Dos dels grans principis que han de regir el finançament universitari són la suficiència i l'equitat, juntament amb una gestió eficaç i eficient dels recursos que s'hi destinen. Per suficiència s'entén un finançament adequat a les funcions encomanades a la universitat: formació, recerca, transferència de coneixement per al desenvolupament social i econòmic, així com la participació en la millora sociocultural de la comunitat. Un finançament que permeti una activitat acadèmica de qualitat, competitiva en el terreny europeu i internacional, que generi projectes i iniciatives singulars i complementàries en el si de la Universitat de les Illes Balears. En aquest terreny, és especialment rellevant disposar de recursos per fer front als costos futurs de les diferents activitats universitàries tenint en compte els que es deriven de la construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior o l'impacte de la legislació que afecta l'àmbit universitari.

Pel que fa al pressupost de la UIB, vegeu els quadres 13 i següents. El 2014 s'aprovà un pressupost de 86.437.808,77 euros, és a dir, ha augmentat un 28,72% respecte al de 2004, però representa una reducció de 16,54 milions respecte del pressupost de 2011. Aquesta reducció en els darrers anys s'ha produït de forma molt important entre 2011 i 2012 i de forma més moderada el darrer any entre 2012 i 2013, amb un moderat increment entre 2013 i 2014. En qualsevol cas, una reducció pressupostària tan rellevant en un període d'increment de l'alumnat i de les exigències acadèmiques derivades de l'EEES implica grans dificultats per a la qualitat del projecte educatiu, investigador i sociocultural de la UIB, l'impacte de les quals ja s'ha començat a observar, però augmentarà si no es fan correccions pressupostàries.

QUADRE 13. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST DE LA UIB (2004-2014)

	Total	2004 base 100	2009 base 100	Millora anual
1. Pressupost 2004	67.153.264,53	100,00		
2. Pressupost 2005	71.138.995,34	105,94		105,94
3. Pressupost 2006	74.869.723,35	111,49		105,24
4. Pressupost 2007	79.550.465,55	118,46		106,25
5. Pressupost 2008	85.831.383,55	127,81		107,90
6. Pressupost 2009	92.451.336,38	137,67	100,00%	107,71
7. Pressupost 2010	95.319.345,11	141,94	103,10%	103,10
8. Pressupost 2011	102.979.116,20	153,35	111,39%	108,04
9. Pressupost 2012	88.221.578,30	131,37	95,42%	85,67
10. Pressupost 2013	85.314.653,79	127,04	92,28%	96,70
11. Pressupost 2014	86.437.808,77	128,72	93,50%	101,32

Font: Memòries dels pressuposts de 2004-2015 de la UIB. Elaboració pròpia

En els ingressos (vegeu el quadre 14), els preus públics representen un 18,63% (el 2009 representaven l'11,44%), mentre que el 63,34% són transferències corrents, majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears (el 2009 representaven un 67,90%). És a dir, s'ha produït un increment dels preus i una reducció de la importància relativa de les transferències.

Les despeses (vegeu el quadre 14) es distribueixen en un 68,14% per a personal (el 2009 representava un 66,04%, tot i incloure ara 2,2 milions manco), despeses en béns corrents o serveis (12,70%) i inversions reals (15,42%). Tant les despeses de personal com les despeses en béns corrents s'han reduït de forma apreciable. Per altra banda, el capítol d'inversions també s'ha ajustat molt, en especial si el comparem amb el que representava, per exemple, els anys 2000 (29,44%) o 2001 (33,99%). En qualsevol cas, les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que encara falten instal·lacions molt notables (adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament-aprenentatge de l'espai europeu, per exemple).

QUADRE 14. DISTRIBUCIÓ DEL PRESSUPOST DE LA UIB PER CAPÍTOLS, COMPARACIÓ 2009-2014

CAPÍTOLS INGRESSOS	INGRESSOS 2009		INGRESSOS 2014		Dif. % 09-14
	(euros)	%	(euros)	%	
3. Preus públics i altres ingressos	10.574.080,6	11,44%	16.099.869,5	18,63%	7,19%
4. Transferències corrents	62.775.821,9	67,90%	54.751.200,6	63,34%	-4,56%
5. Ingressos patrimonials	625.915,3	0,68%	255.611,5	0,30%	-0,38%
7. Transferències de capital	6.855.518,6	7,42%	6.676.790,8	7,72%	0,31%
8. Actius financers	11.620.000,0	12,57%	8.654.336,4	10,01%	-2,56%
Total pressupost d'ingressos	92.451.336,4	100,00%	86.437.808,8	100,00%	-6,50%

CAPÍTOLS DESPESES	DESPESES 2009		DESPESES 2014		Dif. % 09-14
	(euros)	%	(euros)	%	
1. Personal	61.058.200,2	66,04%	58.898.963,8	68,14%	2,10%
2. Béns corrents i de serveis	14.083.469,8	15,23%	10.975.787,3	12,70%	-2,54%
3. Despeses financeres	159.100,0	0,17%	823.634,5	0,95%	0,78%
4. Transferències corrents	900.241,0	0,97%	637.398,6	0,74%	-0,24%
6. Inversions reals	15.561.161,6	16,83%	13.329.963,6	15,42%	-1,41%
7. Transferències de capital	431.587,3	0,47%	250.000,0	0,29%	-0,18%
9. Passius financers	257.576,6	0,28%	1.522.060,9	1,76%	1,48%
Total pressupost de despeses	92.451.336,4	100,00%	86.437.808,8	100,00%	-6,50%

Font: Pressupost de la UIB de 2009 i 2015. Elaboració pròpia

En els darrers deu anys, cal reconèixer que l'esforç inversor del Govern de les Illes Balears ha estat insuficient, tot i que important, a causa, principalment, de la necessitat de donar resposta a l'entrada creixent de nous estudiants a les aules i la necessitat consegüent de dotacions de

professorat, així com per la creació i la consolidació de les infraestructures universitàries. Un indicador que mostra l'esforç realitzat és el referit als metres quadrats construïts (vegeu el quadre 15), que ha passat de 126.662 el 2003-04 a 137.317 el 2014-15, és a dir, s'ha produït un increment d'un 8,41% en els espais disponibles de nova planta.

QUADRE 15. TOTAL DE METRES QUADRATS CONSTRUÏTS

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Total de metres quadrats construïts	126.662	133.630	138.145	137.317
% (2003-04 base 100)	100,00%	105,50%	109,07%	108,41%
% variacions 2008-2012 i 2008-2014		103,38%	102,76%	
% variacions 2012-2014				99,40%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

Per tal de detallar més quin ha estat l'impacte de la reducció pressupostària es pot estudiar l'indicador relatiu a la transferència nominativa (vegeu el quadre 16), és a dir, la subvenció pública de l'entitat tutelar per al funcionament ordinari de la universitat. S'ha passat d'una transferència nominativa de 40,32 milions d'euros en el pressupost de 2003 a 54,20 milions d'euros en el pressupost de 2014, és a dir, d'una transferència nominativa per estudiant de 3.427 euros el 2003 a 4.084 euros el 2014, un increment d'un 19,17% (vegeu el quadre 17), però que en realitat suposa una forta reducció dels nivells de la transferència nominativa per estudiant que s'havia aconseguit en 2008, amb 4.962€ per alumne. Concretament, entre el 2008 i el 2014 la reducció de la transferència nominativa per estudiant ha estat d'un 17,69%.

QUADRE 16. TRANSFERÈNCIA NOMINATIVA (MILIONS D'EUROS)

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Transferència nominativa	40,32	61,14	51,10	54,20
% (2003-04 base 100)	100,00%	151,64%	126,74%	134,42%
% variacions 2008-2012 i 2008-2014		83,58%	88,65%	
% variacions 2012-2014				106,07%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

QUADRE 17. TRANSFERÈNCIA NOMINATIVA PER ESTUDIANT (EUROS)

Curs acadèmic	2003-04	2007-08	2012-13	2014-15
Transferència nominativa per estudiant	3.427	4.962	3.764	4.084
% (2003-04 base 100)	100,00%	144,79%	109,83%	119,17%
% variacions 2008-2012 i 2008-2014		75,86%	82,31%	
% variacions 2012-2014				108,50%

Font: Indicadors pressupost UIB. Elaboració pròpia

La despesa mitjana per alumne a les universitats públiques espanyoles se situa en 6.480 euros, però les diferències entre regions poden arribar fins als 4.000 euros, com ocorre entre la que més hi dedica per universitari, el País Basc (9.312 euros), i la que menys, la de les Illes Balears (5.277 euros). L'indicador de despesa corrent per alumne entre comunitats autònomes reflecteix, per tant, una gran variabilitat, perquè hi ha des de les que hi inverteixen menys de 5.600 euros fins a les que superen els 9.000 euros (FCYD, 2015).

Amb aquest pressupost, encara som lluny d'assolir un finançament universitari que representi el 2% del PIB, d'acord amb la recomanació de la Unió Europea d'un 2% del PIB d'inversió en educació superior i d'un 3% d'inversió general en R+D+I. Cal tenir ben present que l'Estratègia Europa 2020 preveu millorar les condicions de recerca i desenvolupament, a fi que els nivells d'inversió, pública i privada arribin al 3% del PIB. Tal com deia el CES, les transferències que reben les universitats públiques dels governs autonòmics, que suposen aproximadament el 70% del seu finançament, s'han reduït un 16,8% de mitjana entre 2008 i 2012, amb descensos molt preocupants en les universitats d'algunes comunitats, com a les de Castella-La Manxa, Catalunya, Illes Balears, Madrid i Múrcia (CES, 2015, 110 i 136).

8. CANVIS EN EL CENTRE SUPERIOR ALBERTA GIMÉNEZ

Text aportat per la direcció del CSAG, maig 2015

El actual Centro de Enseñanza Superior Alberta Giménez pasó «De la Escuela Normal de Maestras de Baleares» a la «Escuela Normal femenina de la Iglesia» de titularidad privada. En 1974 asistimos a la transformación de Escuela Normal en Escuela Universitaria de la Iglesia primero adscrita a la Universidad de Barcelona y, desde su fundación en 1978, a la Universidad de las Islas Baleares. En 2014 se inicia el proceso de adscripción a la Universidad Pontificia Comillas cerrando el círculo como proyecto confesional de identidad católica.

La Dirección del Centro siempre ha estado en manos del Instituto de Religiosas Pureza de María que se han comprometido en la calidad de la docencia y, sobre todo, en que se mantenga viva la identidad y la misión de esta obra que se define como la formación integral de la persona de acuerdo con una concepción cristiana del ser humano para ofrecer a la sociedad profesionales altamente cualificados, responsables y comprometidos en la construcción de una humanidad más justa y fraterna.

Durante treinta y cinco años la Escuela Universitaria primero y el Centro de Enseñanza Superior después estuvo adscrito a la Universidad de las Islas Baleares. Con ella vivió los sucesivos planes de estudio de Magisterio, el inicio de los estudios de Periodismo, Comunicación Audiovisual y Publicidad y Relaciones Públicas y la implantación del Espacio Europeo de Educación Superior con la verificación de los grados universitarios.

La identidad católica de la Institución así como su carácter privado condujeron a la búsqueda de una Universidad de características similares, de tradición universitaria y excelencia académica.

De este modo se llega, en 2014, a la firma de un convenio de adscripción con la Universidad Pontificia Comillas, de la Compañía de Jesús con la que la Pureza de María comparte, no solo su carácter católico, sino, además, la espiritualidad ignaciana. La Universidad Pontificia Comillas, después de un estudio serio para valorar la viabilidad, la calidad docente y la fidelidad a la misión del CESAG firma este convenio con el compromiso, por ambas partes, de contribuir a la mejora de la enseñanza universitaria de nuestros jóvenes.

Las consecuencias que esto tiene para Baleares son muchas ya que se aumenta la oferta universitaria en la comunidad autónoma sobre todo en lo que se refiere a los estudios de educación en los que hay una clara diferencia en los planes de estudio respetando siempre, por supuesto, su carácter habilitante ya que conducen al ejercicio de una profesión regulada. El CESAG fiel a su tradición pedagógica y a su carácter propio, incrementa las materias de carácter humanista incidiendo en la pedagogía, psicología, innovación y ética. Se incrementa también notablemente la carga docente en los estudios de idiomas, especialmente el inglés, que se considera básico para el ejercicio de la profesión docente. Se ofrece también el doble grado en Educación Infantil y Primaria.

Con la adscripción el CESAG inicia una nueva etapa con el claro compromiso de crecer y cumplir las exigencias en los campos de la investigación e internacionalización. La mejora continua, la excelencia docente, la generación y difusión del conocimiento, la transformación de la sociedad siguen moviendo a esta institución que tiene su origen en 1872 en la primera Escuela Normal de maestras de Baleares y que tiene mucho que aportar en la formación universitaria del siglo XXI.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CES (2015). La situación de la I+D+i en España y su incidencia sobre la competitividad y el empleo. Informe 2/2015. Madrid: Consejo Económico y Social España.

FCYD (2015). *La contribución de las universidades españolas al desarrollo 2014*. Madrid: Fundación Conocimiento y Desarrollo. <<http://www.fundacioncyd.org/informe-cyd/informe-cyd-2014>> [Consulta 2 juny 2015].

MECD (2015). *Datos y cifras del Sistema Universitario Español. Curso 2014/2015*. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

Pérez, F. (dir.) (2015). *Rankings ISSUE 2015. Indicadores sintéticos de las universidades españolas*. Madrid: Fundación BBVA / IVIE-Instituto Valenciano de Investigaciones Económicas.

UIB (2014). *Memòria del Pressupost 2014*. Palma: UIB.